

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет обліку та фінансів
Кафедра бухгалтерського обліку

Методичні вказівки
по проведенню семінарських занять
з дисципліни «ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»
для студентів
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджено на засіданні
кафедри «Бухгалтерського обліку»
протокол № 3 від 25 вересня 2018 р.

м. Кропивницький – 2018 р

Методичні рекомендації по проведенню практичних занять з дисципліни «Історія бухгалтерського обліку» студентами спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Укл.: Крячко В.Г., Гай О.М. – Кіровоград: ЦНТУ, 2018. – 13 с.

Рецензент – к.е.н., проф. Савченко В.М.

ЗМІСТ

1.	СТРУКТУРА КУРСУ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	4
2.	ПЛАНИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
3.	ПЕРЕЛІК ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ, ПИТАНЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	10
4.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	11

1. СТРУКТУРА КУРСУ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Дисципліна «Історія бухгалтерського обліку» для студентів напряму підготовки 071 «Облік і оподаткування» належить до дисциплін циклу природничо-наукової та загальноєкономічної підготовки. Студенти спеціальності “Облік і оподаткування” мають знати історію своєї спеціальності, свого основного профільного предмету, своєї майбутньої професії. Студенти повинні добре засвоїти концепції різних бухгалтерських шкіл та форм ведення обліку.

У вивченні історії обліку, як в світових масштабах — від примітивного до досконалого обліку, так і історії обліку України важливе значення мають семінарські заняття. Вони дозволяють студентам продемонструвати, а викладачу виявити ступінь засвоєння матеріалу, володіння теоретичним матеріалом, вміння працювати з літературними джерелами, структурувати та узагальнювати матеріал.

Структура дисципліни для студентів денної форми навчання подана в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	У тому числі					
		лек. заняття	сем. заняття	прак. заняття	лаб. заняття	інд. робота	сам. робота
1. Загальні методологічні підходи до вивчення курсу історії бухгалтерського обліку	9	2	1	-	-	-	6
2. Зародження бухгалтерського обліку та періодизація його розвитку	9	2	1	-	-	-	6
3. Перші облікові системи і виникнення подвійної бухгалтерії	12	4	2	-	-	-	6
4. Формування бухгалтерського обліку як науки	12	4	2	-	-	-	6
5. Облікові теорії та світові бухгалтерські школи	12	4	2	-	-	-	6
6. Розвиток основних понять та категорій бухгалтерського обліку в історичному контексті	12	4	2	-	-	-	6
1. Історія становлення бухгалтерського обліку в Україні	12	4	2	-	-	-	6
8. Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні: кінець 18 ст. і до наших днів	12	4	2	-	-	-	6
Усього годин	90	28	14	-	-	-	48

Структура дисципліни для студентів заочної форми навчання подана в таблиці 2

Таблиця 2

Структура навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання

Назви тем	Кількість годин						
	Усього	У тому числі					
		лек. заняття	сем. заняття	прак. заняття	лаб. заняття	інд. робота	сам. робота
1. Загальні методологічні підходи до вивчення курсу історії бухгалтерського обліку	14	-	-	-	-	-	14
2. Зародження бухгалтерського обліку та періодизація його розвитку	15	1	-	-	-	-	14
3. Перші облікові системи і виникнення подвійної бухгалтерії	16	1	1	-	-	-	14
4. Формування бухгалтерського обліку як науки	16	1	-	-	-	-	14
5. Облікові теорії та світові бухгалтерські школи	17	1	1	-	-	-	15
6. Розвиток основних понять та категорій бухгалтерського обліку в історичному контексті	14	-	-	-	-	-	15
7. Історія становлення бухгалтерського обліку в Україні	14	-	-	-	-	-	14
8. Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні: кінець 18 ст. і до наших днів	14	-	-	-	-	-	14
Усього годин	114	4	2	-	-	-	114

Семінарські заняття передбачено для закріплення теоретичних знань одержаних на лекційних заняттях та набуття навичок узагальнення, порівняння, аналізу інформації.

На семінарських заняттях передбачено обговорення питань за темою заняття, заслуховування підготовлених доповідей, рефератів, есе, дискутування.

Як свідчать історичні факти, семінарські заняття проводили ще у давньогрецьких та римських школах, які включали диспути, повідомлення учнів, коментарі та висновки викладачів.

Активна участь студентів у семінарських заняттях допомагає їм набувати та удосконалювати вміння доводити, переконувати.

У процесі підготовки до семінарських занять студенти самостійно опрацьовують літературу (навчальну, методичну, наукову), навчаються критично оцінювати різні джерела знань, узагальнювати та порівнювати інформацію.

Розподіл навчальних годин для проведення семінарських занять для студентів денної та заочної форм навчання представлений в таблиці 3

Таблиця 3

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Загальні методологічні підходи до вивчення курсу історії бухгалтерського обліку	1	-
2	Зародження бухгалтерського обліку та періодизація його розвитку	1	-
3	Перші облікові системи і виникнення подвійної бухгалтерії	2	1
4	Формування бухгалтерського обліку як науки	2	-
5	Облікові теорії та світові бухгалтерські школи	2	1
6	Розвиток основних понять та категорій бухгалтерського обліку в історичному контексті	2	-
7	Становлення бухгалтерського обліку в Україні	2	-
8	Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні: кінець 18 ст. і до наших днів	2	-
	Усього годин	14	2

Головною метою семінарських занять є сприяння поглибленому засвоєнню студентами теоретичного матеріалу навчального курсу, заохочення студентів до колективного творчого обговорення, оволодіння науковими методами аналізу явищ і проблем, стимулювання до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти.

Поглиблення, закріплення на семінарських заняттях отриманих на лекціях знань з Історії бухгалтерського обліку відбувається за наступними питаннями: історичні аспекти розвитку облікової політики; формування бухгалтерського обліку як науки; розвиток бухгалтерського обліку в нашій країні та зарубіжних країнах на різних етапах; облікові теорії та світові бухгалтерські школи; шляхи становлення бухгалтерської професії та підготовку бухгалтерських кадрів в Україні.

2. ПЛАНИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1: Методологічні підходи до вивчення курсу історії бухгалтерського обліку.

I). Питання для обговорення:

1. Історія розвитку бухгалтерського обліку в загальній класифікації облікової та історичних наук.
2. Розвиток суспільної практики як передумова виникнення обліку.
3. Облік як об'єктивна категорія економічної системи.
4. Облік як функція управління та як елемент культури суспільства.
5. Підходи до вивчення історії розвитку системи обліку.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення¹.

Семінарське заняття № 2: Зародження бухгалтерського обліку та періодизація його розвитку

I). Питання для обговорення:

1. Зародження бухгалтерського обліку на Древньому Сході.
2. Розвиток бухгалтерського обліку в античному світі (Єгипет, Вавилон, країни Сходу).
3. Розвиток обліку в елліністичний період (Греція, Єгипет, Рим).
6. Періодизація розвитку бухгалтерського обліку в спеціальній літературі.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

Семінарське заняття № 3: Перші облікові системи і виникнення подвійної бухгалтерії

I). Питання для обговорення:

1. Облік в епоху раннього та пізнього Середньовіччя.
2. Виникнення та розповсюдження подвійної бухгалтерії в країнах Західної Європи (XV-XVII ст.).
3. Розвиток обліку в XIX-XX ст.

¹ перелік проблемних питань, питань самостійної та індивідуальної роботи представлені у розділі

4. Узагальнена характеристика основних прийомів і принципів ведення бухгалтерського обліку в древні часи.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення

Семінарське заняття № 4: Формування бухгалтерського обліку як науки

I). Питання для обговорення:

1. Розповсюдження ідей подвійного запису в Італії.
2. Становлення староіталійської та новоіталійської школи бухгалтерського обліку.
3. Характеристика поглядів італійських бухгалтерів XV – початку XVIII ст. на бухгалтерський облік.
4. Розвиток бухгалтерського обліку в середньовічній Іспанії та Голландії.
5. Розвиток бухгалтерського обліку в середньовічній Франції.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

Семінарське заняття № 5: Облікові теорії та світові бухгалтерські школи

I). Питання для обговорення:

1. Зародження основних шкіл бухгалтерського обліку.
2. Становлення італійської школи бухгалтерського обліку: ломбардської, венеціанської, тосканської.
3. Становлення французької школи бухгалтерського обліку.
4. Розвиток ідей синтетичного і аналітичного обліку.
5. Становлення німецької школи бухгалтерського обліку.
6. Започаткування теорій балансоведення і калькулювання.
7. Позитивізм в обліку: англомовний світ.
8. Російська школа: основні принципи побудови бухгалтерського обліку.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

Семінарське заняття 6: Розвиток основних понять та категорій бухгалтерського обліку в історичному контексті

I). Питання для обговорення:

1. Бухгалтерська онтологія.
2. Еволюція окремих категорій бухгалтерського обліку: рахунки та подвійний запис; інвентаризація; оцінка господарських операцій; звітність та баланс; форми бухгалтерського обліку; калькулювання собівартості продукції.
3. Фінансовий та управлінський облік.
4. Контролінг.
5. Автоматизація бухгалтерського обліку.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

Семінарське заняття №7: Становлення бухгалтерського обліку в Україні

I). Питання для обговорення:

1. Перші грецькі колонії на території України.
2. Облік у давній слов'янській державі.
3. Формування бухгалтерського обліку за часів ранньофеодальної держави - Київської Русі.
4. Облік та Польсько-Литовська доба.
5. Бухгалтерський облік за часів козацтва.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

Семінарське заняття № 8: Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні: кінець 18 ст. і до наших днів

I). Питання для обговорення:

1. Розвиток бухгалтерського обліку на Західноукраїнських землях у XVIII-XX ст.
2. Розвиток бухгалтерського обліку в Україні в період з 1917 по 1921 рр.
3. Бухгалтерський облік в період НЕПу (1921-1929 рр).
4. Розвиток бухгалтерського обліку в 30-50-ті роки XX ст.
5. Бухгалтерський облік в незалежній Україні та перспективи його розвитку.

II). Аналіз самостійної роботи студентів: презентація рефератів, доповідей за питаннями, які виносяться на самостійне вивчення, індивідуальну роботу та як проблемні питання для обговорення.

3. ПЕРЕЛІК ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ, ПИТАНЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до наведеного переліку питань самостійного опрацювання, проблемної тематики студенти готують реферати та доповіді, які презентують на семінарських заняттях.

1. Зародження бухгалтерії. Освоєння чисел та підрахунків
2. Облікові системи Стародавнього Сходу: їх сутність та особливості
3. Виникнення та розвиток облікових документів та облікових пристроїв
4. Загальні методологічні підходи до вивчення історії бухгалтерського обліку
5. Господарський облік середньовіччя.
6. Історичні свідчення зародження наукових засад бухгалтерського обліку.
7. Зародження бухгалтерської науки в Італії.
8. Формування облікової науки думки різних бухгалтерських шкіл
9. Основні облікові парадигми у країнах Європи в середні віки
10. Роль англо-американської школи у розвиток обліку на початку XX ст.
11. Основні напрями теорій подвійного відображення фактів господарської діяльності
12. Облік на території України в дослов'янський період.
13. Облік періоду княжої та литовсько-польської доби.
14. Бухгалтерський облік в Україні у XVI—XVIII ст.
15. Облік в Україні наприкінці XVIII—XX ст.
16. Бухгалтерський облік в Україні у XX ст.
17. Вплив монастирів на розвиток бухгалтерського обліку в Україні
18. Роль періодизації розвитку бухгалтерського обліку у вивченні його історії
19. Подвійний запис як основний методологічний прийом бухгалтерського обліку: історичний аспект
20. Облік в античному світі: зародження, розвиток та спадок для сучасності.
21. Вплив церкви на розвиток бухгалтерського обліку у середньовіччі
22. Історичний розвиток і формування теорії подвійного відображення фактів господарювання.

23. Становлення та розвиток форм бухгалтерського обліку: від староіталійської до автоматизованої
24. Деякі погляди на початкові етапи становлення бюджетного обліку в Україні та формування його об'єктів
25. Розвиток обліку у сільському господарстві
26. Розвиток обліку промислового виробництва
27. Розвиток обліку торговельної діяльності: від обліку купців до обліку торговельних підприємств
28. Роль Арістотеля у плануванні розподілу витрат та розмежуванні облікових і контрольних функцій
29. Вплив Л. Пачолі та його праці “Трактат про рахунки та записи” на розвиток бухгалтерського обліку
30. Вплив американської психології – напряму біхевіоризму на розвиток обліку
31. Вплив швейцарського вченого І.Ф. Шера та вплив його теорій на розвиток обліку
32. Наукові підходи до бухгалтерського обліку представників французької та італійської шкіл: порівняльна характеристика
33. Балансова теорія подвійності: сутність та значення
34. Внесок українського вченого М.І. Туган-Барановського в розвиток економічної теорії та бухгалтерського обліку
35. Вплив на бухгалтерський облік в Україні колоніального панування Австро-Угорської імперії
36. Зародження, розвиток бухгалтерської професії та вимоги до сучасного бухгалтера

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Бутинець, Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посібник в 2-х ч. / Ф.Ф. Бутинець. - Житомир : ПП "Рута", 2001 - Ч.1.
2. Бутинець, Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посібник в 2-х ч. / Ф.Ф. Бутинець. - Житомир : ПП "Рута", 2001 - Ч.2
3. Історія розвитку бухгалтерського обліку: опорний конспект лекцій/ Укл. М.Г. Гайдай., А.П. Шаповалова. – К.: Київ. Держ. торг-екоп. ун-т, 2000. – 26 с.

4. Пушкар, М. С. Історія обліку та контролю господарської діяльності: Навч. посібник / М.С. Пушкар, Н.В. Гавришко, Р.В. Романів. - Тернопіль : Карт-бланш, 2003. - 233 с.
5. Остап'юк М.Я. Історія бухгалтерського обліку: навч.посібник/ М.Я. Остап'юк, М.Р. Лучко, Й.Я. Даньків. – К.: Знання, 2005. – 276 с.
6. Облік і аудит. Вступ до фаху: навч. посіб /В.С. Лень, В.А. Нехай. – К.: ЦУЛ, 2009. – 256 с. Остапюк М.Я. Історія бухгалтерського обліку: навч. посіб./ М.Я. Остапюк, М.Р. Лучко, Й.Я. Даньків. – К.: Знання, 2009. – 278 с.
7. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учеб. пособие для вузов. — М.: Аудит: ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
1. Малюга Н.М., Давидюк Т.В. Двойная запись в бухгалтерском учете: историко - методологический аспект: Монография.- Житомир.: ЧП «Рута», 2003,- 512с.
2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000: Пер. з англ. / За ред. С.Ф. Голова. — К.: ФПБАУ, 2000. — 1272 с.
3. Новодворский В.Д. Бухгалтерський баланс: прошлое и настоящее // Бухгалтерський учет. - 1994.- №8.- С39
4. Рогозина С.Н. Возникновение двойной бухгалтерии // Бухгалтерський учет.- 1991.- №6.- С25.
5. Соколов Я.В., Ковалев В.В. Двойная бухгалтерия в России в XVIII веке // Бухгалтерський учет.- 1993.- №2.- С19.
6. Мних Є.В., Швець В.Є., Яремко І.Й. Розвиток обліку в Галичині (історичні та методологічні аспекти). — Л.: Каменяр, 2000. — 208 с.
7. Антони Роберт Н. Основы бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. Т. Крыловой. — М.: СП "Триада НТТ", 1992. — 318 с.
8. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 576 с.

Інформаційні ресурси

- 1.. Бібліотечний фонд ЦНТУ
2. Мережа Internet. Рекомендовані сайти:

Адреса	Зміст матеріалів
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/	Електронні ресурси наукової бібліотеки ім. Вернадського
http://sts.gov.ua	Податкове законодавство, узагальнюючі консультації, анонс подій
http://search.ligazakon.ua	База нормативно-правових актів, аналітика

	та консультація з ведення обліку
http://www.minjust.gov.ua	Нормативно законодавчі акти Міністерства юстиції України
http://www.kirstat.kr.ua	Нормативно правова база, статистична інформація, бланки звітної документації до органів статистики
http://www.minfin.gov.ua	Загальні засади організації бухгалтерського обліку, нормативно законодавчі акти з облік у державному секторі, підприємницької діяльності, міжнародні стандарти
http://www.bank.gov.ua	Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. періодичні видання НБУ
http://www.dkzr.gov.ua	Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України
http://udfpfg.org.ua	Офіційний Інтернет сайт Українського державного фонду підтримки фермерських господарств
www.buhgalteria.com.ua	Бланки бухгалтерської та податкової звітності
www.balance.ua	Анонс нормативно-законодавчої бази, консультації, щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку
dtkt.com.ua	Бухгалтерські бланки, консультації з постановки обліку, роз'яснення, щодо дотримання податкового законодавства
www.vobu.com.ua	нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації
kazna.ucoz.ua	Нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації з проблем обліку в бюджетних установах
http://www.ukravtodor.gov.ua	Нормативно-правові документи у галузі дорожнього господарства
www.buh-galter.info	Інформаційно-аналітичний портал про бухгалтерський облік в Україні. Статі по бухгалтерському та податковому обліку, довідкова інформація, нормативні документи.
http://www.nbu.gov.ua	Нормативні акти України, дисертаційні автореферати, науково електронна бібліотека
http://pro-u4ot.info	інформація з різних джерел, що стосуються бухгалтерського обліку, аудиту, економіки, фінансів.
www.komuna.lviv.ua	Консультації з ведення обліку